

**“ความเป็นอื่น” และการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมของ
แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ถูกกฎหมายในสถานการณ์โควิด-19**
**"Otherness" and the Access of Social Welfare of
Legal Myanmar migrant workers under the COVID-19 Situation**

จิราภรณ์ ไพโรถื่อน*

มหาวิทยาลัยนเรศวร ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 65000

E-mail: jiraphonp61@nu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคม ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงสวัสดิการที่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาถูกกฎหมายได้รับในสถานการณ์โควิด-19 ภายใต้การสร้างความเป็นอื่นของรัฐไทย โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดโควิด-19 ในจังหวัดเชียงราย จากผลการวิจัยพบว่า แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาได้รับผลกระทบคือถูกเลิกจ้างและบางส่วนยังทำงานอยู่แต่ถูกปรับเงินเดือนลง ซึ่งเป็นแรงงานที่อยู่ในประกันสังคมได้ตัดสินใจเลือกที่จะไม่ลงทะเบียนเพื่อขอรับการเยียวยา เนื่องจากขาดความเข้าใจในสิทธิประกันสังคมและมีความยุ่งยาก เสียเวลา ไม่มีค่าสำหรับเดินทาง พวกเขามั่นใจว่าต้องเวลาหลายวันกว่าจะดำเนินการสำเร็จ สำหรับแรงงานที่ถูกเลิกจ้างขาดรายได้ และได้รับการช่วยเหลือจากศูนย์ช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติ จังหวัดเชียงรายเป็นหลัก โดยจะมอบของที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต และไม่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐไทยเลย นอกจากการแจกหน้ากากอนามัยและเจลแอลกอฮอล์

คำสำคัญ: แรงงานข้ามชาติ, โควิด-19, การเข้าถึงสวัสดิการสังคม, ความเป็นอื่น, เชียงราย

Abstract

This research has a main objective to study the access of social welfares of legal Myanmar transnational workers, and problems and obstacles they are facing in the COVID-19 under the building of ‘otherness’ by the Thai state. This research employs a qualitative research approach by interviewing Myanmar migrant workers who are impacted by the COVID-19 pandemic in Chiang Rai province. Research

* จิราภรณ์ ไพโรถื่อน นิสิตคณะสังคมศาสตร์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยนเรศวร
ชั้นปีที่ 4

findings have shown that Myanmar workers have affected by the pandemic by being called laid off, whereas some of them remained employed with reduced salaries. Although they are registered workers under the Thai social welfare law, they decided not to register to receive the state assistance. This is because they lack of understanding in claiming the rights to social welfare, which is seen too complicated procedure and time consumption, and their lack of budget to procure the treatment. Meanwhile, they are confident that the entire procedure would take several days. Consequently, laid off Myanmar transnational workers have opted to depend on themselves, and engaged with the center helping migrant workers in Chiang Rai province which support them with basic necessities. They have received little from the Thai state, but surgical masks and alcohol gel.

Key word: Transnational migrant worker, COVID-19, Access of social welfare, Otherness, Chiang Rai

บทนำ

การแพร่ระบาดโควิด-19 ได้ขยายวงกว้างความเสียหายให้กับทุกกิจกรรมในสังคม ธุรกิจ ห้างร้าน สถานประกอบการ ล้วนได้รับเดือดร้อนกันถ้วนหน้า แรงงานไทย แรงงานข้ามชาติเองก็ต้องสูญเสียรายได้ในช่วงนี้ แต่สิ่งที่แตกต่างกันระหว่างแรงงานสองประเภทนี้คือ การเข้าถึงบริการหรือการช่วยเหลือจากรัฐเลย มีเสียงสะท้อนจากแรงงานข้ามชาติที่กล่าวด้วยอารมณ์ฉุนเฉียวว่า “พวกผมไปถามนายว่าทำไมเขาได้ทำงาน แต่พวกเราไม่ได้ทำ เจ้านายก็แค่บอกว่าไม่มีเงินจ้าง พวกผมจึงติดต่อขอเงินประกันสังคมคืน แต่ทางโรงงานบอกว่าต่างดาว เขาไม่ให้” (ชัยยศ ยงค์เจริญชัย, 2563) เสียงสะท้อนทำให้เห็นความเดือดร้อนจากการถูกเลิกจ้าง ขาดรายได้ และการติดต่อสำนักงานประกันสังคมแต่กลับไม่ได้รับสิทธิในการขอเงินคืน ซึ่งแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาเป็นแรงงานกลุ่มใหญ่ของประเทศที่มีส่วนช่วยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทยอย่างมาก แต่ต้องเผชิญปัญหาหลักคือ เมื่อถูกเลิกจ้างไม่ได้รับเงินชดเชย และความชัดเจนในส่วนการจัดการแรงงานข้ามชาติที่รอเข้าประเทศ หลังมาตรการผ่อนคลายเป็นเมื่อเศรษฐกิจฟื้นฟู (ThaiNGO, 2563) หลังจากการระบาดในรอบแรกลดลงก็ต้องการแรงงานเพิ่มขึ้น แต่รัฐบาลไม่ได้มีนโยบายส่งเสริมให้แรงงานข้ามชาติเข้าสู่ระบบ ส่งผลให้มีการลักลอบพาแรงงานเข้ามา และเมื่อเกิดการระบาดในรอบใหม่ต่อมา แทนที่รัฐบาลจะใช้มาตรการด้านสาธารณสุขแก้ปัญหา แต่กลับตัดสินใจใช้แนวทางกวาดล้างแรงงานข้ามชาติทำให้

เกิดการแพร่ระบาดเป็นวงกว้างมากขึ้น และสิ่งนี้ทำให้เกิดความหวาดกลัวต่อนายจ้างและแรงงาน (ตอปโจทย์, 2563) สะท้อนถึงความล้มเหลวของการป้องกันในเชิงนโยบายและการคุ้มครองผู้ย้ายถิ่นอย่างปลอดภัย

นอกจากการใช้มาตรการที่ล้มเหลว ยังมีความคิดและมุมมองของรัฐที่มีผลต่อการปฏิบัติกับแรงงานข้ามชาติตลอดจนอคติของสังคมไทยที่มีต่อแรงงาน ซึ่ง นภาพร อติวานิชยพงศ์¹ มิได้แบ่งไว้อย่างน้อย 3 มุมมอง มุมมองแรกคือ แรงงานข้ามชาติเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ในช่วงการเข้ามาแรกๆ เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงจะมองว่า การเข้ามาของแรงงานข้ามชาติในจำนวนมากๆ จะทำให้ประเทศไทยขาดความมั่นคง ต่อมากุมมองที่สอง คือ แรงงานเป็นภัยทางสังคม ซึ่งจะเห็นได้จากการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนที่มักจะนำเสนอข่าวเชิงลบ ซึ่งสื่อเลือกนำเสนอภาพนี้ออกมาทำให้เป็นภาพตัวแทนของแรงงานข้ามชาติและมุมมองที่สาม คือ ภัยทางด้านสาธารณสุข ในช่วงวิกฤตโควิด-19 มีการนำเสนอข่าวว่าวันนั้นคนไทยไม่มีใครติดเชื้อโควิด แต่มีแรงงานข้ามชาติติดเชื้อ การกระทำเช่นนี้ทำให้มองแรงงานข้ามชาติมีความแตกต่างจากเราโดยไม่รู้ตัว อีกทั้งยังผลิตซ้ำว่าแรงงานข้ามชาติเป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดภัยทั้งทางด้านความมั่นคงทางสาธารณสุข ดังนั้นสิ่งที่ทำให้แรงงานข้ามชาติได้รับการปฏิบัติหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐมากกว่าแรงงานไทยจึงเกิดจากข้อจำกัดของกฎหมายบางประการที่ทำให้แรงงานไม่สามารถได้รับการคุ้มครองหรือได้รับสิทธิ ตลอดจนทัศนคติหรืออคติของรัฐบาลที่มองแรงงานข้ามชาติ (ภาคีสังคมแรงงานสู้วิกฤตโควิด-19, 2563)

บทความชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคม ปัญหา และอุปสรรคการเข้าถึงการเยียวยาของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ถูกกฎหมายในสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งมุ่งความสนใจศึกษาแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาเนื่องจากเป็นประชากรข้ามชาติที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ (จำนวนแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา 2,482,256 คน ข้อมูลเมื่อ เดือนตุลาคม 2563) และส่วนหนึ่งเกิดจากอคติที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ชาติไทย ซึ่งประเทศไทยเองก็ต้องการแรงงานจากพวกเขาแต่ทำไมพยายามผลักให้พวกเขาไม่ใช่คนในสังคมไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ถูกกฎหมายในสถานการณ์โควิด-19
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคการเข้าถึงการเยียวยาของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ถูกกฎหมายในสถานการณ์โควิด-19

¹ นภาพร อติวานิชยพงศ์ อาจารย์ประจำวิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้แสดงความคิดเห็นในงานเสวนา แรงงานข้ามคุณค่าที่ถูกกลืน ในสมรภูมิโควิด-19 เมื่อ 8 พฤษภาคม 2563

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการช่วยเหลือดูแลแรงงานข้ามชาติของรัฐบาลไทยในสถานการณ์โควิด-19
2. ทราบถึงสภาพความยากลำบากในการเข้าถึงสวัสดิการของแรงงานข้ามชาติ
3. ข้อมูลที่ได้สามารถไปสู่การผลักดันการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานข้ามชาติให้ได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคเท่าเทียม

นิยามศัพท์เฉพาะ

แรงงานข้ามชาติที่ถูกกฎหมาย คือ กลุ่มคนที่ไม่ใช่สัญชาติไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อมาทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายได้รับอนุญาตทำงานในประเทศไทย หรือเข้ามาทำงานอย่างถูกกฎหมายตาม MOU และเข้าสู่ระบบประกันสังคม ซึ่งในงานนี้เป็นแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา

กรอบแนวคิด

งานนี้ศึกษาปรากฏการณ์ของแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยที่ได้รับผลกระทบจากการเข้าถึงหลักประกันทางสังคมทั้งที่ได้รับสถานภาพทางกฎหมาย โดยเริ่มจากการศึกษานโยบายการจัดการแรงงานข้ามชาติและการปฏิบัติของรัฐต่อแรงงานข้ามชาติซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้แรงงานข้ามชาติเข้าไม่ถึงสวัสดิการดังกล่าว พบว่าแนวคิดหลักที่ทำให้เห็นถึงปัญหาโดยมีทั้งรัฐ และหน่วยงานอื่น เช่น สถาบันสื่อได้สร้างวาทกรรม “แรงงานต่างด้าว” ขึ้นมาให้กับแรงงานข้ามชาติ วาทกรรมดังกล่าวได้นำไปสู่การสร้างอคติทางชาติพันธุ์ที่มีต่อแรงงานข้ามชาติและผลทำให้เขาเป็นชายขอบของสังคม ขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดแนวคิดหลักในงานศึกษานี้อีกหนึ่งแนวคิดหนึ่งก็คือ เรื่องความเป็นอื่น เพราะว่ารรัฐไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงสังคมไทยโดยรวมสร้างความเป็นอื่นให้กับแรงงานข้ามชาติในการที่จะได้รับสิทธิหรือหลักประกันทางสังคมเมื่อได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19

ดังนั้นความเป็นอื่นจึงทำให้แรงงานข้ามชาติเหล่านี้ไม่ได้เข้าถึงสวัสดิการทางสังคม ฉะนั้นจึงศึกษาให้ทราบว่า มีเงื่อนไขหรือกฎเกณฑ์อะไรในการที่กำกับสิทธิหรือให้สิทธิกับแรงงานข้ามชาติในการเข้าถึงทั้งสิทธิและสวัสดิการทางสังคมเมื่อได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 เมื่อพวกเขาไม่ได้รับสิ่งเหล่านี้แล้ว ทำให้เห็นแนวคิดหนึ่งที่เข้ามาคือ แรงงานข้ามชาติเหล่านี้มีการต่อรองในการที่อยู่ภายใต้สถานการณ์ของการถูกเบียดขับให้กลายเป็นคนชายขอบและถูกสร้างความเป็นอื่นในสังคมได้อย่างไร ในขณะที่อยู่อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากหนึ่งในคำถามการวิจัย คือ แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ถูกกฎหมายในสถานการณ์โควิด-19 มีการเข้าการคุ้มครองแรงงานและหลักประกันทางสังคมอย่างไร ดังนั้นการทบทวนสิทธิในด้านต่างๆ ของแรงงานข้ามชาติจึงมีความสำคัญอย่างมาก และอีกส่วนหนึ่งเป็นการ

บทวนกรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องผ่านงานวิจัยในรูปแบบต่างๆ เพื่อพยายามชี้ให้เห็นถึงสถานะของแรงงานข้ามชาติในสังคมไทย และเพราะเหตุใดเมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 พวกเขาจึงถูกละเลยจากการให้ความช่วยเหลือของรัฐหรือถูกสร้างภาพให้กลายเป็นอื่นสำหรับการรับรู้ของสังคมไทย การสร้างความเป็นอื่นให้กับแรงงานข้ามชาติผ่านวาทกรรมแรงงานต่างด้าวและวาทกรรมความมั่นคงของชาติทั้งสองปฏิบัติการผ่านสื่อในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐในการควบคุมนำไปสู่การนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายมิติ คือการผลิตซ้ำอคติทางชาติพันธุ์ การปกป้อง และเกิดการเอารัดเอาเปรียบไม่ได้รับการแก้ไขแรงงานข้ามชาติก็ยังคงเป็นเหยื่อของความรุนแรงรูปแบบต่างๆ (ออมสิน บุญเลิศ, 2552) และพฤษัช เถาถวิล (2553) มองว่าคนในสังคมไทยเมื่อพบคนที่มีวัฒนธรรมต่างจากตน เช่นแรงงานข้ามชาติก็จะมองว่าเข้ามาหาผลประโยชน์จากประเทศ สร้างปัญหาและภาระแก่ประเทศ ซึ่งเป็นผลมาจากความรู้สึกเกลียดกลัวนำมาสู่อคติต่อแรงงาน ทำให้แรงงานถูกกดค่าแรงและสวัสดิการสังคม รวมถึงเรียกร้องให้รัฐมีนโยบายควบคุมแรงงานข้ามชาติอย่างเคร่งครัด และการกีดกันไม่ให้คนเหล่านั้นเข้ามามากเกินไป

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ บทความ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พระราชกำหนด กฎหมายที่เกี่ยวข้อง สื่อออนไลน์ เว็บไซต์ข่าว บทความออนไลน์ และคลิปวิดีโอที่เผยแพร่บนเฟซบุ๊ก ยูทูป ซึ่งเกี่ยวกับการเสวนาในหัวข้อปัญหาของแรงงานข้ามชาติที่ประสบในสถานการณ์โควิด-19 คือ การเสวนาออนไลน์ ผ่านระบบ Zoom ที่นำเสนอให้เห็นข้อจำกัด อุปสรรคของการดำเนินมาตรการของรัฐ และเสียงของแรงงานข้ามชาติที่ไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม และในส่วนสุดท้ายเป็นการบทวนแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง คือการสร้างความเป็นอื่น โดยผ่านอคติทางชาติพันธุ์ วาทกรรม “แรงงานต่างด้าว” ความเป็นชายขอบ เพื่อทำให้เห็นถึงบริบทที่ก่อตัวสร้างให้แรงงานข้ามชาติเป็นคนอื่นในสังคมไทย สำหรับการเก็บและรวบรวมข้อมูลนั้น ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ถูกกฎหมายที่ประสบปัญหา อุปสรรคในสถานการณ์โควิด-19 และไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการทางสังคม ซึ่งจะทำการสัมภาษณ์จากกลุ่มแรงงานจำนวน 10 กรณีศึกษา โดยวิธีการคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งอยู่ในการช่วยเหลือของศูนย์ช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติจังหวัดเชียงราย และไม่มีกำกวม

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า ในช่วงก่อนเกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่ไม่ได้เข้ารับสิทธิตามประกันสังคม เช่น การรักษาพยาบาล เป็นต้น เมื่อแรงงานเกิดอาการเจ็บป่วย

มักจะไปรักษาที่คลินิกหรือซื้อยาตามร้านขายยา จำปา (นามสมมติ)² เล่าให้ฟังว่าทำประกันสังคมมา 14-15 ปี เคยไปใช้สิทธิในการรักษาพยาบาลเพียง 1 ครั้งเท่านั้น และให้เหตุผลว่า ใช้เวลานาน ยุ่งยาก จึงเลือกที่ตนเองสะดวกมากกว่า ขณะเดียวกันก็มีแรงงานที่ใช้สิทธิเหล่านี้ในการจ่ายค่า พยาบาลแต่พบปัญหาคือการระยะเวลาในการจ่ายเงินคืนใช้เวลาเป็นเดือนหรือมากกว่า 1 เดือน พิกุล (นามสมมติ) เล่าถึงความสัมพันธ์กับหน่วยงานรัฐ “เมื่อก่อนจะมีการเชิญ กรมจัดหางาน ตำรวจ ตรวจคนเข้าเมือง มาให้ปรึกษาเรื่องผิดกฎหมาย แบบนี้ทำได้หรือไม่ หรือถ้านายจ้างทำแบบนี้กับเรา จะแจ้งความได้หรือไม่ เจ้าหน้าที่ก็ยินดีต้อนรับ” เล่าต่ออีกว่า เจ้าหน้าที่รัฐตั้งใจที่ได้รับเชิญมาให้ คำแนะนำ และบอกว่าอยู่แต่ออฟฟิศไม่รู้เรื่องอะไรเลย ส่วนใหญ่แรงงานเขาไม่รู้เกี่ยวกับ ประกันสังคม เช่น ถ้าคลอดแล้วก็มีสิทธิเหมือนคนไทยมันก็เบิกได้ เมื่อก่อนไม่รู้ แต่หลังๆ ส่วนใหญ่รู้ กันเพิ่มมากขึ้น

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้แรงงานสูญเสียรายได้จากการถูกลดวัน ทำงานเป็นเวลาหลายเดือนและบางส่วนถูกเลิกจ้าง เนื่องจากไม่สามารถดำเนินกิจการต่อได้ประกอบ กับมาตรการควบคุมดูแลสถานการณ์โควิด-19 จึงทำให้นายจ้างต้องจําแนกต่อสถานการณ์เช่นนี้ สำหรับแรงงานที่มีสิทธิประกันสังคม ซึ่งสามารถดำเนินการในการขอเงินคืนได้ แต่กลับพบว่าแรงงาน เหล่านี้ตัดสินใจที่จะไม่ไปลงทะเบียนเพื่อขอรับการช่วยเหลือชดเชย เนื่องจากไม่เข้าใจถึงสิทธิ ของประกันสังคม คิดเพียงว่า เอาไว้รักษาพยาบาลเวลาเจ็บป่วยจะได้มีประกันสังคมจ่ายให้ พิกุล³ เล่าว่า “ตอนนั้นแรงงานในเชียงรายมี 20,000 กว่าคน แต่ไปลงทะเบียนจริงๆไม่ถึง 5,000 เลย เพราะว่าเขาไม่รู้กันอันนี้แหละปัญหา”

อีกประเด็นคือเรื่องของภาษาในการสื่อสาร เพราะแรงงานบางส่วนไม่สามารถสื่อสาร ภาษาไทยได้ เอกสารการลงทะเบียนล้วนแต่เป็นภาษาไทย ทำให้แรงงานมองว่ายุ่งยากซับซ้อนเกิน กว่าความเข้าใจ และขณะเดียวกันเมื่อไปดำเนินการขอรับการเยียวยาต้องไปหลายๆ รอบซึ่งเสีย ค่าใช้จ่ายมาก จึงทำให้แรงงานส่วนใหญ่ตัดสินใจไม่ลงทะเบียนรับเงินเยียวยา จำปา(นามสมมติ) กล่าวว่า “ช่วงโควิด-19 ไม่ได้ไปแจ้ง เพราะคิดว่าประกันสังคมเงินไม่พอหรือเปล่า เพราะเห็นคนที่ไป แจ้งได้บ้าง ไม่ได้บ้าง แต่ไม่ซีเรียส ไม่ได้ก็ไม่เป็นอะไร คนที่เดือดร้อนมีเยอะกว่าเลยไม่ไป” ความเห็นจากแรงงานที่ถูกลดเงินเดือน ในสถานการณ์ปกติได้เงินเดือน 9,000 บาท แต่ช่วงโควิด-19 เหลือ 6,000 บาท แรงงานเข้าใจนายจ้างว่าไม่มีให้ และทำให้ช่วงนี้เขาต้องเพิ่มหน้าที่ในการทำงาน รวมถึงมีการพูดคุยตกลงกับนายจ้างเรื่องการส่งเงินประกันสังคมจากเดิมที่นายจ้างต้องจ่ายร่วมด้วย

² จำปา (นามสมมติ) แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา อายุ 38 ปี ประกอบอาชีพลูกจ้างร้านขายของ อาศัยอยู่ประเทศไทยกว่า 20 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2564

³ พิกุล (นามสมมติ) แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา อายุ 28 ปี อาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัยโรงแรม อาศัยอยู่ประเทศไทยมา 9 ปี

แต่ด้วยสถานการณ์เช่นนี้แรงงานจึงต้องรับผิดชอบจ่ายเองทั้งหมด แต่ก็เป็นข้อต่อรองการระหว่าง นายจ้างกับลูกจ้างซึ่งก็ยินดีกันทั้งสองฝ่าย

พิกุลยังพูดถึงการที่ไม่ได้รับการเยียวยาส่วนหนึ่งก็มาจากนายจ้าง เพราะนายจ้างไม่ค่อยรู้ เรื่องเอกสาร ไม่ไปขึ้นทะเบียนให้ ส่วนตัวพิกุลเองทำได้แค่แนะนำเพื่อนแรงงานด้วยกันว่าต้องเตรียม สิ่งใดบ้าง แล้วก็บอกให้นายจ้างพาไป บางคนเขาก็ไม่ไป ไม่รู้เรื่อง แรงงานมีค่าใช้จ่ายมากการระบอบ รอบแรกสถานการณ์ดีขึ้นกำลังจะเริ่มเก็บเงินได้ก็ถึงเวลาต้องต่อบัตรใหม่ เสียเงินอีกพอมารอบสอง รอบสามก็ได้หยุดงานอีก เมื่อแรงงานข้ามชาติได้รับความเดือดร้อนทางหน่วยงานรัฐได้เข้ามาให้การ ช่วยเหลือ คือ การแจกหน้ากากอนามัย และแอลกอฮอล์สำหรับฆ่าเชื้อ ซึ่งมีการแจกมาตั้งแต่การ ระบอบในระลอกแรก การแจกนี้ก็ได้ทั่วถึงแรงงานทั้งหมด ด้านพิกุล(นามสมมติ) เล่าว่า “รัฐบาล ไทยเขาไม่ค่อยช่วยแรงงานข้ามชาติเรื่องหน้ากากกับเจลล้างมือไม่เข้ามาเลย ไม่เข้ามาช่วยเลย รัฐบาลไทยไม่เคยช่วยอะไร”

ดังนั้นเมื่อแรงงานที่ถูกเลิกจ้าง ไม่มีงานขาดรายได้ ก็ต้องอยู่แต่บ้านเฉยๆ ให้คนอื่นช่วยหา งานให้ แต่สถานการณ์แบบนี้การหางานก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่าย จากการก่อตั้งศูนย์ช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติ จังหวัดเชียงรายที่จัดตั้งเพื่อช่วยเหลือดูแลแรงงานข้ามชาติที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ โควิด-19 ทำให้แรงงานกลุ่มที่ถูกเลิกจ้างได้รับการช่วยเหลือเป็นข่าวสาร ปรึกษา ป้องกัน ไข้ น้ำมัน เกลือ สิ่งของเหล่านี้ช่วยให้มีกินมีใช้อยู่ได้ 10 กว่าวัน นับว่าเวลาที่ค่อนข้างเร็ว โดยศูนย์นี้จะทำการ ล่ารายชื่อผู้ที่เดือดร้อนจริงและมาคัดเลือกอีกรอบเพื่อให้เพียงพอต่อสิ่งของที่มี

การตัดสินใจในการไม่ไปลงทะเบียนเพื่อขอรับการเยียวยาสะท้อนให้เห็นว่า แรงงานข้ามชาติ ยังขาดความเข้าใจในสิทธิประกันสังคมของตนเองหรือความยุ่งยากก็เป็นสิ่งที่ทำให้พวกเขาเพิกเฉย ต่อสิทธิ จำปา(นามสมมติ) กล่าวว่า “เอกสารก็แก้แล้วแก้อีก จนไม่รู้จะแก้ตรงไหน ทำไมถึงผ่านยาก จัง แต่พอใช้นายหน้าทั้งที่เอกสารเหมือนเดิมเอกสารกลับผ่านได้ง่าย” แสดงให้เห็นว่าเกิดความ สับสน และการเลือกปฏิบัติต่อแรงงานข้ามชาติ รวมถึงการที่ไม่ได้รับการเยียวยาส่วนหนึ่งมาจาก นายจ้างเพราะยังขาดความรู้เกี่ยวกับเรื่องเอกสารทำให้แรงงานไม่สามารถที่จะไปขึ้นทะเบียนได้และ จากข้างต้นที่กล่าวไปว่าหน่วยงานรัฐไทยเข้ามาแจกหน้ากากอนามัยกับเจลแอลกอฮอล์เท่านั้น ไม่ได้ มีการช่วยเหลือด้านอื่นเลยทั้งที่แรงงานข้ามชาติก็เดือดร้อนไม่แพ้แรงงานไทยหรือคนไทยเลย สิ่งนี้ทำ ให้เห็นว่ารัฐไทยพยายามมองข้ามปัญหา ความทุกข์ของพวกเขา ทั้งที่พวกเขาเป็นส่วนหนึ่งของ สังคมไทย

สรุปและอภิปรายผล

หน่วยงานของรัฐไทยได้เข้าช่วยเหลือในเรื่องอุปกรณ์การป้องกันตนเองในสถานการณ์โควิด- 19 แต่ไม่ได้มีการเข้ามาให้ความรู้เรื่องการปฏิบัติตัวและการป้องกันตนเอง นอกจากนี้รวมถึงการให้

ความเข้าใจเรื่องสิทธิประกันสังคม หรือเข้ามาช่วยดำเนินการเรื่องการขอรับการเยียวยาจากรัฐ ตั้งแต่การระบาระลอกจนการระบาระลอกสาม พวกเขา ก็ยังไม่สามารถใช้สิทธิที่มีของตนเองได้อย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันแรงงานข้ามชาติกลุ่มที่เข้าใจถึงสิทธิประกันสังคมว่าในสถานการณ์เช่นนี้ตนมีสิทธิที่จะได้รับซึ่งกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่ถูกปลดเดือนแต่ยังได้ทำงานอยู่ ปฏิเสธที่จะรับเนื่องด้วยไม่อยากเสียเวลา ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง พวกเขาไม่เสียดายขอเพียงแค่นายจ้างยังจ่ายเงินทุกๆ เดือนเช่นนี้ต่อไปแม้จะน้อยกว่าปกติ

ดังนั้น ศูนย์ช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติจังหวัดเชียงรายจึงเป็นแหล่งช่วยเหลือพึ่งพิงแก่พวกเขา หากไม่มีศูนย์นี้ก็ยากลำบากกว่าแรงงานที่ถูกเลิกจ้างและยังไม่ได้รับเงินชดเชยจะมีการดำรงชีวิตอย่างไร หน่วยงานรัฐควรจะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ให้ใกล้ชิดกว่านี้ เปลี่ยนมุมมองและทัศนคติในการมองแรงงานข้ามชาติ ว่าพวกเขาก็เป็นส่วนหนึ่งในสังคมไทยที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยศ ยงค์เจริญชัย. (2563). **โควิด-19 : แรงงานข้ามชาติถูกกฎหมายกับความยากลำบากในการเข้าถึงสวัสดิการรัฐ**. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2564. จาก <https://www.bbc.com/thai/52407804>
- ตอบโจทย์. (2563). **คุมเข้ม "แรงงานข้ามชาติ" หยุตระบาศ "โควิด-19"** [Video File]. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=oi2UsgDOtU&t=1s>
- ภาคีสังคมแรงงานสู้วิกฤตโควิด-19. (2563, 8 พฤษภาคม). **เสวนา แรงงานข้ามชาติคุณค่าที่ถูกกลืนใน สม รฎ มิ โค วิ ต -19** [Video File]. สืบค้นจาก https://www.youtube.com/watch?v=1_gqRmw xWCs&list=LL&index=1
- ออมสิน บุญเลิศ. (2552). วาทกรรมว่าด้วย “คนต่างด้าว” กับการกลายเป็น “คนอื่น” ของ ชาวไทใหญ่พลัดถิ่น. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 21(2), 103-138.
- พฤษ์ เถาถวิล. (2553). นโยบายการจัดการแรงงานข้ามชาติของไทย: จากความเกลียดกลัวคนต่างชาติถึง(เหนือกว่า)สิทธิมนุษยชน. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*, 6(3), 1-27.
- ThaiNGO. (2563). **เครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติ ขึ้นนโยบายรัฐคุมโควิด-19 กระทบแรงงานข้ามชาติอย่างรุนแรง**. สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.Thaingo.org/content/detail/5242>